

Strategies of cultural influence in American foreign policy

Mohammad amin naghshband ¹

Javad Momen Nezhad ²

Ali Hamzehpoor ³

Abstract

Cultural influence serves as one of the tools of soft power in the realm of foreign policy, allowing countries to not only strengthen their cultural impact but also achieve their foreign policy objectives. In this context, the United States has endeavored to utilize this aspect of power for its national interests and goals. Therefore, this article aims to address the question: What have been the strategies of cultural influence in U.S. foreign policy? The findings indicate that the strategies of cultural influence in U.S. foreign policy are part of the country's efforts to achieve its geopolitical and economic objectives on a global scale. Educational programs and projects aimed at developing young leaders in various regions of the world, especially in Africa, Southeast Asia, and the Americas, have been used as tools for cultural influence and the dissemination of American values and interests.

¹ Ma student of Political Science, Regional studies, University of Shahid Beheshti, Tehran, Iran **Naghshbandamin@gmail.com**

² Master of Strategic intelligence, Imam Hossein University (AS) , Tehran, Iran **Drmomenqom@gmail.com**

³ Assistant Professor of Imam Hossein University (AS), Tehran, Iran **Alihamzehpoor@gmail.com**

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۱/۱۷ | تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۲۵

Knowledge of political interpretation

Vol 6, No 19, Spring 2024

ppt 1-20

دانش تفسیر سیاسی

سال ششم، شماره نوزدهم، بهار ۱۴۰۳

صفحات ۲۰-۱

راهبردهای نفوذ فرهنگی در سیاست خارجی آمریکا

محمد امین نقشبند^۱

جواد مومن نژاد^۲

علی حمزه پور^۳

چکیده

نفوذ فرهنگی به عنوان یکی از ابزارهای قدرت نرم در عرصه سیاست خارجی کشورها است تا بتوانند علاوه بر تقویت نفوذ فرهنگی به اهداف سیاست خارجی خود نیز نائل آیند. در همین راستا ایالات متحده آمریکا نیز کوشیده است تا از این بعد قدرت برای منافع و اهداف ملی خود استفاده کند. بنابراین این مقاله تلاش دارد تا به سبب اهمیت این موضوع در سیاست خارجی آمریکا به این پرسش پاسخ دهد که راهبردهای نفوذ فرهنگی در سیاست خارجی آمریکا چه بوده است؟ یافته‌ها نشان می‌دهد که راهبردهای نفوذ فرهنگی در سیاست خارجی آمریکا، بخشی از تلاش این کشور برای دستیابی به اهداف ژئوپلیتیک و اقتصادی خود در سطح جهانی است و برنامه‌های آموزشی و پروژه‌های مرتبط با توسعه رهبران جوان در مناطق مختلف جهان، به ویژه در آفریقا، جنوب شرق آسیا و قاره آمریکا، به عنوان ابزارهایی برای نفوذ فرهنگی و گسترش ارزش‌ها و منافع آمریکایی استفاده شده است.

واژگان کلیدی: سیاست خارجی، قدرت نرم، فرهنگ، آمریکا

^۱ دانشجوی ارشد علوم سیاسی، مطالعات منطقه ای، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

Naghsbandamin@gmail.com

^۲ کارشناس ارشد اطلاعات استراتژیک دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران

^۳ استادیار دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران

مقدمه

فرهنگ همواره یکی از ابزارهای قدرتمند در شکل‌دهی به روابط بین‌المللی و تأثیرگذاری بر جوامع مختلف بوده است. نفوذ فرهنگی، به‌عنوان ابزاری نرم و کم‌هزینه، می‌تواند تأثیراتی عمیق و بلندمدت بر سیاست‌ها و ساختارهای اجتماعی و اقتصادی کشورها بگذارد. از این رو، درک و تحلیل راهبردهای نفوذ فرهنگی کشورها، به‌ویژه قدرت‌های جهانی، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

در این زمینه، آمریکا به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین قدرت‌های جهانی، نقش قابل‌توجهی ایفا کرده است. اهمیت نفوذ فرهنگی در سیاست خارجی آمریکا از زمان جنگ سرد به‌طور خاص برجسته شد، زمانی که این کشور تلاش داشت با استفاده از ابزارهای فرهنگی، ایدئولوژی خود را در برابر بلوک شرق و کشورهای کمونیستی گسترش دهد. با گذر زمان و تحولات جهانی، استفاده از فرهنگ به‌عنوان ابزاری راهبردی در سیاست خارجی آمریکا، به شکلی پیچیده‌تر و گسترده‌تر ادامه یافت.

این مقاله به دنبال بررسی راهبردهای نفوذ فرهنگی آمریکا در سیاست خارجی خود است. هدف این مطالعه، تحلیل ابزارها و روش‌هایی است که آمریکا از طریق آن‌ها تلاش کرده است تا فرهنگ و ارزش‌های خود را به دیگر نقاط جهان منتقل کند. بررسی این راهبردها نه تنها به فهم بهتر از سیاست‌های خارجی آمریکا کمک می‌کند، بلکه نشان می‌دهد چگونه این کشور توانسته است از نفوذ فرهنگی به‌عنوان ابزاری مؤثر در تقویت موقعیت جهانی خود استفاده کند. این پرسش پاسخ دهد که راهبردهای نفوذ فرهنگی در سیاست خارجی آمریکا چه بوده است؟ مقاله به روش تبیینی گردآوری شده است و در نظر دارد تا برای درک بهتر این موضوع، به بررسی چندین برنامه و پروژه کلیدی بپردازد که نقش حیاتی در نفوذ فرهنگی آمریکا داشته‌اند که شامل برنامه آموزشی «فولبرایت»، پروژه رهبران جوان آفریقا، طرح بورس تحصیلی ماندلا، شرکت‌های خصوصی و تأمین هزینه بودجه بورس

تحصیلی ماندلا، اداره توسعه بین‌المللی آمریکا و پروژه رهبران جوان آفریقا، پروژه رهبران جوان جنوب شرق آسیا، پروژه رهبران جوان قاره آمریکا است.

چارچوب مفهومی

فرهنگ واژه‌ای است که در تلفظ ساده است، اما در درون خود معانی و مفاهیم مختلف و پیچیده‌ای را در خود جای داده است. فرهنگ را هیچ‌گاه نمی‌توان به‌طور جامع و کامل تعریف کرد، این امر تا حدودی به‌این‌علت است که فرهنگ بسیار پیچیده و پویا است. فرهنگ پدیده‌های اجتماعی و دارای خاستگاه تاریخی است و منحصر به دستاوردها و اکتسابات یک ملت به‌تنهایی نیست، بلکه عناصری را که از طریق تعامل با فرهنگ دیگر وارد می‌گردد نیز شامل می‌شود. فرهنگ هر منطقه نشانگر خلاقیت و باورهای آن بوده و بارور بودن آن باعث سرعت در روند رشد و توسعه می‌گردد. تکیه بر فرهنگ بومی و ملی هر کشور هیچ‌گاه به مفهوم بی‌اهمیت شمردن سایر فرهنگ‌های بشری نیست، زیرا که یکی از ویژگی‌های فرهنگ زاینده عبارت است از قدرت برقراری ارتباط با فرهنگ‌های دیگر و دادوستد با آن‌ها (رجاوند، ۱۳۷۸: ۶۵). در همین راستا نفوذ فرهنگی عبارت است از «تلاش جامعه‌ای برای تحمیل فرهنگ خود بر جامعه دیگری که فرهنگ جداگانه دارد یا دست کم، ایجاد نوعی دگرگونی در فرهنگ آن جامعه» (روح‌الامینی، ۱۳۷۲: ۱۱۵).

سه هدف عمده برای نفوذ فرهنگی می‌توان برشمرد:

- تغییر سیاست‌های یک کشور (و یا تغییر رژیم)

- ایجاد یک تصویر مطلوب از سیاست‌ها و اقدامات یک کشور
- منافع اقتصادی.

الف. تغییر هویت دولت‌ها

هم آموزش در تولید قدرت نرم و شکل‌دهی به هویت دولت‌ها از آن‌جهت قابل توجه ارزیابی می‌گردد که متکی بر انسان‌ها و ذهن آنان است. سهم آموزش در این راستا می‌تواند ایجاد جاذبه موقتی کشور میزبان، به‌عنوان انگیزه ابتدایی برای مشارکت در برنامه آموزشی بین‌المللی باشد که در آن دانشجویان خارجی در ابتدا نه اینکه کشور میزبان را دوست داشته باشند، بلکه بتوانند با آن به گفت‌وگو نشسته و تصویر مثبتی نسبت به قبل از آن داشته باشند (دهشیری و طاهری، ۱۳۹۵: ۷۸). مثلاً ایده سکولاریسم را تبلیغ می‌کنند.

ب. ایجاد و ترویج تصویری مطلوب از کشور

این هدف را به‌وضوح می‌توان در سیاست خارجی آمریکا در دوران جنگ سرد (به‌ویژه در بحران‌های مختلف همچون بحران کوبا) مشاهده کرد. هر دو ابرقدرت آن دوره، یعنی آمریکا و شوروی تلاش می‌کردند تا سیاست‌ها و اقدامات خود را برتر از دیگری جلوه داده تا از این طریق بتوانند در «زمین‌بازی» طرفدار بیشتری داشته باشند. در این رابطه کسینجر معتقد است که «طبق قانون طبیعت در هر قرن، کشوری قدرتمند در عرصه بین‌الملل ظاهر می‌شود تا کل نظام بین‌الملل را مطابق ارزش‌های خود شکل دهد؛ وی معتقد است که ارزش‌های آمریکا این کشور را ملزم می‌سازد تا برای تحقق آن‌ها در سراسر جهان مبارزه کند». کسینجر تصریح می‌کند که بخش اعظم موافقت‌نامه‌های

بین‌المللی در قرن حاضر با الهام از ارزش‌های آمریکایی منعقد شده است (آشنا و جعفری، ۱۳۸۶: ۱۹۵).

ج. تأمین و تقویت منافع اقتصادی

یکی دیگر از اهداف عمده در نفوذ فرهنگی و جنگ نرم، منافع اقتصادی حاصل از آن است. به‌عنوان نمونه، اقدامات آمریکا پس از فروپاشی شوروی را می‌توان مثال زد؛ «با پایان جنگ سرد و فروکش کردن تنش‌های سیاسی و نظامی میان آمریکا و شوروی، تلاش‌های آژانس اطلاعات آمریکا از ضدیت با کمونیسم به سرسپردگی کامل به اقدامات شرکت‌ها و اقتصاد آمریکا تغییر کرد و تجارت و اقتصاد را سرلوحه مأموریت‌های خود قرارداد تا نفوذ شرکت‌های آمریکایی در مناطقی گسترش یابد که آن‌ها را بازارهای در حال ظهور می‌دانست (آشنا و جعفری، ۱۳۸۶: ۱۹۶).

در نفوذ فرهنگی و جنگ نرم، تأکید زیادی بر ترکیب فعالیت‌های بازیگران دولتی و غیردولتی و بخش خصوصی می‌شود. بخش خصوصی طیف وسیعی از شرکت‌ها و سازمان‌های غیردولتی تا افراد و کارشناسانی که در سطح جهانی مطرح هستند را در برمی‌گیرد. بخش قابل توجهی از اطلاعاتی که به ایجاد وجهه یک کشور مربوط می‌شود به کمک ارتباط افراد، شرکت‌ها و سازمان‌های غیردولتی بین‌المللی با جهان خارج ساخته می‌شود و حتی در برخی موارد مخاطبان خارجی، این اطلاعات را با ارزش‌تر از اطلاعات رسمی منتشر شده توسط نهادهای دولتی قلمداد می‌کنند. در این رابطه شرکت کارشناسان و متخصصان غیردولتی در کنفرانس‌ها و نشست‌های بین‌المللی بسیار مورد توجه قرار دارد و این نشست‌ها مهم‌ترین عرصه تبادل اطلاعات و در واقع ایجاد تصویری واقعی از یک

کشور در نظر گرفته می‌شود. بر این اساس می‌توان بازیگران این عرصه را شامل وزرا، سفرا، شرکت‌ها و گروه‌های تجاری، دانشگاهیان، مراکز فکری و تحقیقاتی و سازمان‌های غیردولتی دانست. از طرف دیگر باید تأکید کرد که فعالیت‌های تمامی بخش‌های یک کشور است که می‌تواند چهره و وجهه یک کشور را در جهان تشکیل دهد (احدی، ۱۳۸۹: ۳۴). در خاتمه باید گفت اتکا به این منابع جدید از چندین جنبه هزینه کمتری نسبت به اتکا به نیروی نظامی دارد. در نتیجه استراتژی‌های بین‌المللی و حساب‌های هر کشور تغییر کرد، بنابراین شرایط از تمایل هر کشور برای افزایش قدرت خود به قیمت سایر کشورها به همکاری با دیگران برای افزایش قدرت و حداکثر کردن منفعت خود و بهره‌مندی از این امر تغییر یافت. (نای، ۱۹۹۰: ۱۸۰۱۷۹).

قدرت نرم و نفوذ فرهنگی آمریکا

پس از جنگ جهانی اول آمریکا شروع به صدور بخشی از فرهنگ بومی خود از طریق فیلم و موسیقی به خارج از کشور کرد و در ادامه پس از جنگ جهانی دوم، ظهور اقتصاد مصرف‌کننده و «سبک زندگی آمریکایی» به فرهنگ عامه آمریکایی، تأثیری جهانی داد. فرهنگ عامه همچنان اقتباسی قوی از وجهه جهانی آمریکاست و دیدگاه‌ها نسبت به موسیقی، فیلم‌ها و تلویزیون آمریکایی در بسیاری از کشورها بهبود یافته است. فرهنگ عامه آمریکایی نه تنها از طریق خلاقیت، بلکه از طریق فعالیت تجاری‌اش همچنان برجسته است. جمله‌ای منتسب به استالین وجود دارد که گفته است: «اگر می‌توانستم سیستم فیلم‌سازی آمریکایی را کنترل کنم، برای تبدیل کل جهان به کمونیسم به چیز دیگری نیاز نداشتم». توانایی هالیوود در گفتن داستان‌هایی درباره کل کره زمین و جذب مخاطب بسیار بالاست. تبلیغ علیه عقاید، شایعه‌پراکنی، وحشت، فریب، بحران‌سازی، تشویش، برجسته ساختن برتری مادی، فنی و نظامی، دست‌کم گرفتن قدرت حریف و دشمن، تهدید و

ارعاب، وسوسه، سوءاستفاده از تضادها و اختلاف نظرها، از مهم ترین روش هایی که در نفوذ فرهنگی مورد استفاده قرار می گیرد.

جوزف نای، استاد دانشگاه هاروارد و ابداع کننده عبارت «قدرت نرم»، بر لزوم تأمین مالی مناسب «برنامه های تبادل آموزشی و فرهنگی وزارت خارجه» توسط ایالات متحده تأکید کرده است. پروفیسور نای که سابقاً معاون وزیر دفاع ایالات متحده نیز بوده است، در مقاله ای با عنوان «نه، پرزیدنت ترامپ: شما قدرت نرم آمریکا را تضعیف کردید» در نیویورک تایمز بیان کرده است که «نیروهای مسلح تنها منبع قدرت آمریکا نیستند. ارزش های این کشور در سراسر جهان مورد تحسین قرار گرفته اند.» در واقع، برنامه های آموزشی و فرهنگی بین المللی با ترویج آگاهی از ارزش های آمریکایی، به تقویت اتحادها و دوستی های جهانی کمک می کنند. در این راستا، احیای برنامه های آموزشی بین المللی مانند برنامه های فولبرایت، همفری، و خدمات میدانی آمریکا (AFS) که بسیار مورد تحسین قرار گرفته اند، به عنوان یکی از اجزای حیاتی و بلندمدت قدرت نرم آمریکا ضروری است (Hir.harvard2021)

قدرت نرم برای دستیابی به اهداف خود از تمامی تأثیرات و نمادهای بصری، رسانه ای، فرهنگی، دانشگاهی، پژوهشی، تجاری، عمومی و دیپلماتیک استفاده می کند.

اهداف آمریکا از نفوذ فرهنگی

نفوذ فرهنگی در مقایسه با سایر ابزارها و اهرم های رایج در روابط بین الملل، مزایای قابل توجهی دارد. برای این امر می توان از دیپلماسی فرهنگی نیز بهره گرفت مزایای آن از جمله موارد زیر است:

مواجهه با مقاومت کمتر: فرهنگ زبانی مشترک و علائق فرهنگی مشابه، پذیرش و درک متقابل را بین جوامع و کشورهای مختلف تسهیل می‌کند و مقاومت‌ها را در برابر تعاملات فرهنگی کاهش می‌دهد.

کاهش سوء تفاهم، جهل و ترس: ترویج اشتراکات فرهنگی و انسانی، زمینه‌های سوء تفاهم، جهل و ترس را از بین می‌برد و پل‌های ارتباطی مستحکمی با ملت‌ها ایجاد می‌کند.

کاهش احتمال درگیری نظامی: با افزایش تفاهم و همدلی بین ملت‌ها از طریق فرهنگی، احتمال وقوع درگیری‌های نظامی به شدت کاهش می‌یابد و مسائل نظامی و استراتژیک از اولویت کمتری برخوردار می‌شوند.

لحنی غیر خصمانه و جذاب: نفوذ فرهنگی در تقابل با لحن خشن و تحکمی دیپلماسی سنتی، رویکردی صمیمی و جذاب را اتخاذ می‌کند و به جای تحمیل، به دنبال جلب نظر و القای مفاهیم به مخاطبان خود است.

تقویت تفاهم و تعامل: این امر بستر مناسبی برای تبادل ایده‌ها و ارزش‌ها بین جوامع مختلف فراهم می‌کند و زمینه‌های تفاهم و تعامل را در حوزه‌های سیاسی، اقتصادی و امنیتی گسترش می‌دهد.

خلافت و انعطاف‌پذیری: به دلیل ماهیت پویا از خلافت و انعطاف‌پذیری بالایی در مقایسه با دیپلماسی سنتی برخوردار است و می‌تواند در حوزه‌های مختلف با ابتکار و ظرافت عمل کند (حقیقی، ۱۳۸۶: ۲۸۵).

در همین راستا مراکز علمی و دانشگاهی به دلیل داشتن ظرفیت و موقعیت جذب و گردآوری جوانان در یک محیط علمی، جذاب و پرتحرک از یک سو و از سوی دیگر نیاز جوانان به کسب علم، موقعیت اجتماعی، شغل و همچنین نیاز کشور به تربیت و آموزش نیروهای فعال و جوان برای اداره کشور، فرصتی را برای دشمن، حریف و رقیب به وجود می‌آورد تا از این بستر برای نفوذ بهره برده، از این موقعیت برای همراه سازی بنیادی جوانان یک کشور در راستای اهداف و منافع خود از طریق انتقال فرهنگ اعتقاد، باورها، نگرش‌ها و ارزش‌ها را تغییر داده و یا به شدت در آنان تأثیر بگذارد. این نوع نفوذ دارای قدمت تاریخی است اما شیوع آن از سوی آمریکا به سال‌ها پیش از جنگ جهانی بازمی‌گردد. البته گفتنی است که بحث تأثیرگذاری در مراکز آموزش عالی به صورت مستقیم توسط دستگاه‌های حاکمیتی صورت نمی‌گیرد بلکه از طریق مراکز علمی، آموزشی یا حتی از طریق کمپانی‌ها، کارتل‌ها، تراست‌ها و بنیادهای اقتصادی و تجاری صورت می‌گیرد. در این خصوص برنامه‌ریزی و اقدامات بنیادهای کارنگی، فورد و راکفلر تأمل‌برانگیز است. تا سال ۱۹۰۵، کارنگی نهادهایی مانند موسسه کارنگی واشینگتن، بنیاد کارنگی برای پیشرفت تعلیم و تربیت و راکفلر موسسه پژوهش‌های پزشکی (۱۹۰۱) و هیئت آموزش عمومی (۱۹۰۳) را تأسیس کرده بودند. در پی این‌ها دو بنیاد عظیم کارنگی در سال ۱۹۱۱ و راکفلر در سال ۱۹۱۳ با اهداف و وظایفی متنوع و برای کمک به پیشرفت عام بشریت ایجاد شدند. «بنیاد راسل-سیج» که در سال ۱۹۰۷ تأسیس شد نیز در همان زمان پروژه‌هایی را در دست اجرا داشت که هدف آن‌ها اطمینان یافتن از این مسئله بود که دگرگونی اجتماعی به نحوی انجام گیرد که نظام سرمایه‌داری در حال رشد و موقعیت ممتاز کسانی را که بر آن تسلط داشتند تهدید نکنند (برمن، ۱۹۸۳: ۲۹).

تجربه‌های تاریخی در نفوذ فرهنگی آمریکا

یکی از ابعاد مهم در بررسی تاریخ آمریکا، سیاست‌های نفوذ فرهنگی آن به دیگر نقاط جهان بوده است که در ادامه به آن‌ها پرداخته می‌شود:

برنامه آموزشی «فولبرایت»^۱ در جهت نفوذ آمریکا

برنامه فولبرایت یک برنامه تبادل آموزشی بین‌المللی است که توسط دولت ایالات متحده حمایت می‌شود. این برنامه برای افزایش درک متقابل بین مردم ایالات متحده و مردم سایر کشورها طراحی شده است. برنامه فولبرایت به شرکت‌کنندگانی که برای شایستگی علمی و پتانسیل رهبری انتخاب می‌شوند، فرصت مطالعه، آموزش و انجام تحقیقات، تبادل نظر و کمک به یافتن راه‌حلهایی برای نگرانی‌های مشترک بین‌المللی را فراهم می‌کند. کمک‌های مالی برای شهروندان ایالات متحده برای رفتن به خارج و برای شهروندان غیر آمریکایی بدون اقامت دائم ایالات متحده برای آمدن به ایالات متحده در دسترس است. فولبرایت از جمله برنامه‌های آموزشی وزارت خارجه آمریکا است که افراد مستعد را از سراسر جهان شناسایی و سپس وارد این پروسه آموزشی می‌کند. فرایند جذب افراد با دارا بودن سه ویژگی مستعد بودن، از کشور در حال توسعه و مستعد ادامه تحصیل بودن، توسط هشت معتمد محلی در کشورهای مختلف شناسایی می‌شود و به شورای فولبرایت مستقر در سفارت‌خانه آمریکا در آن کشور (شامل سفیر، نفر دوم سفارت که فردی امنیتی و مسئول آموزش و بودجه) واگذار می‌شود، از جمله در کابل ۳۰۰ نفر جذب فولبرایت شدند که در ادامه به مسئولیت‌های عالی اجتماعی-سیاسی می‌رسند. برنامه فولبرایت برنامه وزارت امور خارجه آمریکا است که از محل بودجه امنیت ملی تأمین می‌شود و در حوزه آموزش افراد به‌منظور تربیت رهبران کشورهای مختلف فعالیت می‌کند. در گزارشی که سفارت آمریکا در کابل ارائه نموده این برنامه (یعنی فولبرایت) در ۱۵۵ کشور دنیا وجود دارد به‌نوعی که

¹ Fulbright

دانش‌آموختگان فولبرایت همه رؤسای دولت، وزیرای کابینه، سفیر یا نماینده پارلمان‌اند یا فردی در تراز این مسئولیت‌ها هستند که وارد فعالیت حرف‌های در کشورها می‌شوند. در سیستم آموزشی فولبرایت دو نوع آموزش وجود دارد؛ آموزش سیاسی- عقیدتی و آموزش علمی که تمرکز تحصیلی آن‌ها تحصیل در ۳۰ دانشگاه است که نام «جرج تاون» که یک دانشگاه سرویسی است تا «هاروارد» در آن مشاهده می‌شود. در این ساختار، فرد فارغ‌التحصیل شده به یک عنصر تمام‌عیار برای سیستم و نظام آمریکایی تبدیل می‌شود. برخی از این افراد از دیپلم شناسایی و دکتر گرفته تا پست داک، در اتنستفورد هیئت علمی می‌شوند (حاذق، ۱۳۹۴: ۵۱-۵۲).

برنامه فولبرایت یکی از برجسته‌ترین برنامه‌های تبادل تحصیلی و فرهنگی در جهان است که در بیش از ۱۶۰ کشور فعالیت می‌کند. این برنامه تا حدود ۴۰۰،۰۰۰ نفر فرصت داده شده است تا به مطالعه، تدریس یا تحقیق در دیگر پردازند. هر ساله تقریباً ۸۰۰۰ کمک‌هزینه تحصیلی در رشته‌های رقابتی و شایستگی در اکثر رشته‌ها و زمینه‌های تحصیلی (Eca.state, 2021).

پروژه رهبران جوان آفریقا

این طرح از سال ۲۰۱۰ و به منظور دستیابی به اهداف موردنظر سیاست خارجی آمریکا در این منطقه آغاز شده است. این اهداف که در سند جامع دیپلماسی عمومی آمریکا به آن اشاره شده است عبارت است از: گسترش تجارت، تقویت نهادهای دموکراتیک، تقویت جامعه مدنی، افزایش مشارکت‌های امنیتی و رشد اقتصادی آفریقا. در این سند آمده است: «این طرح سعی می‌کند تا بستر مساعدی را برای جوانان ۴۹ کشور در جنوب صحرای آفریقا در جهت شکوفایی کشور، تقویت دموکراسی و افزایش صلح و امنیت در سراسر این قاره فراهم کند».

ابتکار رهبران جوان آفریقایی دولت اواما (YALI) یک تلاش بلندمدت برای سرمایه‌گذاری در نسل آینده رهبران آفریقایی و تقویت روابط بین ایالات متحده و آفریقا است. این تلاش گسترده توسط کاخ سفید و وزارت امور خارجه ایالات متحده، با همکاری آژانس توسعه بین‌المللی ایالات متحده (USAID) و سپاه صلح، هدایت شده است. مرحله بعدی YALI به ایجاد شبکه‌ای معتبر از رهبران در بخش‌های حیاتی، تقویت روابط با ایالات متحده و ارائه فرصت‌های رهبری در آفریقا باهدف تقویت نهادهای دموکراتیک و اقتصادی می‌پردازد. وزارت امور خارجه از طریق مجموعه‌ای از انجمن‌های برجسته با رهبران جوانان، از جمله انجمن رهبران جوان آفریقایی رئیس‌جمهور (اوت ۲۰۱۰)، مجمع رهبران زنان جوان آفریقایی بانوی اول (ژوئن ۲۰۱۱)، و اجلاس نوآوری رهبران جوان آفریقایی و مشارکت مربیگری (۲۰۱۲)، علاوه بر بیش از ۲۰۰۰ برنامه بعدی جوانان در جنوب صحرای آفریقا، به حمایت از این هدف ادامه داده است. در همین راستا سفارت‌خانه‌های ایالات متحده در سراسر جنوب صحرای آفریقا با اجرای بیش از ۲۰۰۰ برنامه هدفمند جوانان و ایجاد شوراهای جوانان در بیش از ۲۰ کشور، مشارکت جوانان را به‌عنوان یک اولویت سیاستی پذیرفته‌اند. دولت ایالات متحده از طریق این برنامه‌ها و ارتباطات جوانان USAID و سپاه صلح، گفت‌وگوی مستمری با رهبران جوان برقرار می‌کند تا آنان بتوانند دیدگاه‌های خود را برای آینده آفریقا ترسیم کنند. نتیجه این تلاش‌ها ابتکاری است که به‌طور ارگانیک و بر اساس نیازهای واقعی، گفتگو و همکاری را توسعه داده است (State.gov, 2017).

طرح بورسیه تحصیلی ماندلا

این برنامه شامل دوره‌های فشرده آموزشی، تعلیمی و تقویت مهارت است که طی شش هفته آکادمیک و آموزشی در یکی از دانشگاه‌های آمریکا و شش هفته دوره اختیاری کارآموزی برگزار می‌گردد و با همایشی سه‌روزه با حضور ریاست جمهوری آمریکا به

پایان می‌رسد. در سال ۲۰۱۴ تعداد ۵۰۰ بورس تحصیلی اختصاص داده شده بود که حدود ۵۰ هزار آفریقایی برای این تعداد ثبت‌نام کردند؛ در سال ۲۰۱۵ نیز همین تعداد بورس اختصاص داده شده بود که در این سال نیز ۳۰ هزار نفر برای دریافت این بورس ثبت‌نام کردند. حدود ۸۰ درصد افرادی که در سال ۲۰۱۴ این بورس را دریافت کردند تا آن زمان هرگز به آمریکا سفر نکرده بودند. جالب‌تر از آن اینکه ۶۵ درصد از این افراد تا قبل از این دوره هیچ رابطه کاری با افراد یا نهادهای آمریکایی نداشته‌اند. حمایت از افراد شرکت‌کننده در این دوره، بعد از پایان دوره هم ادامه پیدا می‌کند. آمریکا به وسیله سفارت‌خانه‌ها و شعبه‌های اداره توسعه بین‌المللی آمریکا در کشورهای آفریقایی به این افراد برای شرکت در کنفرانس‌های منطقه‌ای و رشد تجارب آن‌ها کمک می‌کند. این جوانان به دلیل نزدیکی به چهره‌های سیاسی، امکان رسیدن به جایگاه‌های خاص در ساختار سیاسی، اقتصادی و فرهنگی کشور خود را بیشتر دارند. آن‌ها به دلیل آموزش در آمریکا، گرایش بیشتری به ارتباط‌گیری با آن کشور دارند و از سوی دیگر به دلیل ایجاد فضای اعتراضی به کشور مبدأ تلاش می‌کنند تا ساختار کشور خود را کشور مقصد شبیه‌تر نمایند. نمود جدی «استعمارفرانو» که در سال‌های اخیر در محیط‌های نخبگان مطرح شده است، توسط همین تحصیل‌کردگان در غرب تحقق پیدا می‌کند.

کمک‌هزینه تحصیلی ماندلا واشنگتن برای رهبران جوان آفریقایی، برنامه اصلی ابتکار رهبران جوان آفریقایی (YALI)، با هدف توانمندسازی جوانان از طریق دوره‌های آموزشی، آموزش رهبری و شبکه‌سازی است. هر سال، این کمک‌هزینه تحصیلی به بیش از ۷۰۰ رهبر جوان برجسته از جنوب صحرای آفریقا این فرصت را می‌دهد تا در یک مؤسسه آموزش عالی در ایالات متحده برای تقویت‌کننده‌ها و پس از بازگشت به کشورشان از پشتیبانی برای توسعه حرفه‌ای که می‌توانند خود شوند (Exchanges.state,2021)

شرکت‌های خصوصی و تأمین هزینه بودجه بورس تحصیلی ماندا

تنگنای مالی وزارت خارجه آمریکا باعث شده تا دولت این کشور، برای تأمین بودجه برنامه‌های خود به سراغ شرکت‌های بخش خصوصی برود. بورس تحصیلی ماندا هزینه قابل توجهی دارد. متوسط هزینه برای هر بورس تحصیلی حدود ۲۴۰۰۰ دلار است. مؤسسات و نهادهای مختلفی برای تأمین این هزینه مشارکت می‌کنند؛ برای مثال ۲۰ دانشگاه آمریکایی دو میلیون دلار، یعنی حدود نیمی از هزینه‌های آموزشی و آکادمیک این طرح را پرداخت کرده‌اند. در تأمین هزینه‌های این بورس تحصیلی، وزارت خارجه و شرکت‌های خصوصی مانند شرکت کوکاکولا و شرکت آی بی ام نیز مشارکت می‌کنند. در سند جامع دیپلماسی عمومی آمریکا برای تعامل بیشتر با جوانان آفریقا (به‌ویژه کسانی که برای دریافت بورس تحصیلی ماندا ثبت‌نام کردند ولی از دریافت آن بازماندند) با پروژه رهبران جوان آفریقا، سایتی^۱ طراحی شده است. این سایت هم‌اکنون بیش از ۱۵۰ هزار عضو دارد که اعضای آن می‌توانند به‌صورت آنلاین، این دوره‌ها را مشاهده کنند.

اداره توسعه بین‌المللی آمریکا و پروژه رهبران جوان آفریقا

اداره توسعه بین‌المللی آمریکا در سال ۱۹۶۱ تأسیس در دوران ریاست جمهوری جان اف کندی به‌منظور کمک به توسعه اقتصادی و اجتماعی کشورهای جهان ایجاد شد و در سال ۲۰۰۹ رسماً به‌عنوان آژانس همکار با وزارت امور خارجه و وزارت دفاع آمریکا معرفی گردید. از وظایف آژانس توسعه بین‌المللی امریکامی‌توان به برنامه‌ریزی، بودجه‌بندی و مدیریت دیپلماسی اشاره کرد. این آژانس که دفتر مرکزی آن در واشنگتن دی.سی است دارای حدود ۸۸ دفتر در سراسر جهان است. این اداره در راستای پروژه رهبران جوان، چهار مرکز برای تربیت جوانان آفریقایی در کشورهای غنا، کنیا، سنگال و آفریقای جنوبی

^۱ <https://yali.state.gov>

تأسیس کرده است که سالانه حدود ۳۵۰۰ نفر از جوانان ۱۸ تا ۲۵ ساله را آموزش می‌دهند. دوره‌های آموزشی این مراکز نیز همانند دوره‌های بورس ماندلا طراحی شده است. هر کدام از این مراکز سالانه ۷۰ میلیون دلار کمک نقدی و غیر نقدی از شرکت‌ها و مؤسسات مختلف دریافت می‌کنند.

مسئولین برگزاری این دوره‌ها و به‌ویژه اداره امور آموزشی و فرهنگی وزارت خارجه آمریکا با توجه به درخواست اوپاما برای دو برابر کردن تعداد این بورسیه و اعطای سالانه ۱۰۰۰ بورسیه، برای سال جاری درخواست افزایش بودجه و کارمند داشته‌اند.

پروژه رهبران جوان جنوب شرق آسیا

جنوب شرق آسیا یکی از مناطق کلیدی در سیاست خارجی آمریکا و بخشی از طرح توازن مجدد آمریکا با آسیا و اقیانوسیه است. در سال ۲۰۱۵ تعداد ۳۰۰ نفر از جوانان این منطقه به آمریکا سفر کرده و در دوره‌های آموزشی این پروژه شرکت کردند. برای این برنامه در سال ۲۰۱۵ مبلغ ۵ میلیون دلار هزینه شده است. حدود ۳۵۰۰۰ نفر در سایتی^۱ که برای این طرح طراحی شده است عضویت دارند.

آمریکا با همکاری آسه آن طرح‌های دیگری را نیز به‌منظور آموزش جوانان این منطقه به اجرا می‌گذارد. "بورسیه علم و فناوری" یکی از این طرح‌هاست. در این طرح جوانان علمی هر کشور به مدت یک سال در بخش‌های مختلف دولتی همان کشور مشغول به کار می‌شوند تا با نحوه دولت داری و سیاست سازی آشنا شوند. برنامه دیگری که آمریکا با همکاری آسه آن اجرا می‌کند "طرح جوانان داوطلب" است. در این طرح به‌منظور افزایش درک متقابل فرهنگی میان کشورهای آسه آن به اجرا درآمده است. در ماه اوت ۲۰۱۳ حدود ۱۵۰ نفر از جوانان ۱۸ تا ۳۰ ساله در این طرح که در مالزی برگزار شد شرکت

¹ SEE: <https://youngsoutheastasianleaders.state.gov>

کردند. آمریکا برای اجرای این طرح به دولت مالزی یک میلیون و چهارصد هزار دلار پرداخت کرد. آمریکا قصد دارد مشابه چنین برنامه‌ای را در فیلیپین و برمه نیز اجرا کند. آمریکا همچنین در اجرای پروژه رهبران جوان، نخستین مرکز پرورش و آموزش جوانان در جنوب شرق آسیا را در تایلند ایجاد کرده است.

پروژه رهبران جوان قاره آمریکا

این طرح از سال ۲۰۱۵ و به منظور افزایش همکاری‌های کارآفرینان کشورهای آمریکای لاتین و منطقه کارائیب و آمریکا و همچنین رشد اقتصادی این کشورها آغاز شده است. بودجه این طرح در سال جاری حدود ۵ میلیون دلار است. علاوه بر اهداف ذکر شده در قسمت‌های قبلی، یکی دیگر از اهداف این پروژه افزایش دانشجویان و محصلین کشورهای این منطقه در کشور آمریکا است. دیپلماسی عمومی در دهه اخیر به سمت جذب افراد مستعد حرکت کرده تا از آنان در بلندمدت حامیان بی هزینه‌ای بسازد؛ افرادی که می‌توانند در سال‌های متمادی هم در تصمیم‌سازی‌های کلان کشورهاشان نقش مثبتی داشته باشند و هم در اقلع افکار عمومی. یکی از راهکارهایی که در نفوذ فرهنگی دنبال می‌شود، همین بحث مبادله دانشجویان است.

از سال ۲۰۱۶ تا ۲۰۱۸، دانشگاه نوتردام یکی از ۲۱ دانشگاه و سازمان شهری بود که توسط وزارت امور خارجه ایالات متحده برای میزبانی از یاران YLAI انتخاب شد. در این مدت، نوتردام میزبان ۳۸ عضو حرفه‌ای YLAI از ۲۱ کشور مختلف بود که در برنامه‌های مختلف شرکت کردند (Meridian International Center, 2018).

جمع‌بندی

مقاله حاضر با بررسی سیاست‌های فرهنگی آمریکا نشان داد که راهبردهای نفوذ فرهنگی در سیاست خارجی آمریکا متنوع و چندلایه بوده‌اند. برای درک بهتر این موضوع، به بررسی چندین برنامه و پروژه کلیدی پرداخته شد که نقش حیاتی در نفوذ فرهنگی آمریکا داشته‌اند. یکی از مهم‌ترین این برنامه‌ها، برنامه آموزشی فولبرایت است که با هدف ترویج درک متقابل بین مردم آمریکا و دیگر کشورها از طریق تبادل آموزشی و فرهنگی به اجرا درآمده است. پروژه رهبران جوان آفریقا نیز یکی دیگر از این راهبردهاست که با هدف پرورش و حمایت از رهبران جوان آفریقایی، به تقویت روابط و تأثیرگذاری فرهنگی آمریکا در این قاره پرداخته است. طرح بورس تحصیلی ماندلا با فراهم کردن فرصت‌های تحصیلی برای جوانان آفریقایی، نقش مهمی در تقویت پیوندهای فرهنگی بین آمریکا و کشورهای آفریقایی ایفا کرده است. علاوه بر این، شرکت‌های خصوصی نیز با تأمین مالی این بورس‌ها، همکاری بین دولت و بخش خصوصی را در پیشبرد اهداف فرهنگی و آموزشی نشان می‌دهند. اداره توسعه بین‌المللی آمریکا با اجرای برنامه‌های توسعه و همکاری بین‌المللی، به گسترش نفوذ فرهنگی آمریکا کمک می‌کند. پروژه رهبران جوان جنوب شرق آسیا نیز به تقویت روابط فرهنگی و آموزشی با کشورهای جنوب شرق آسیا پرداخته و رهبران جوان این منطقه را به آمریکا جذب کرده است. در نهایت، پروژه رهبران جوان قاره آمریکا مشابه سایر پروژه‌ها، با تمرکز بر کشورهای قاره آمریکا، به تقویت روابط فرهنگی و آموزشی بین این کشورها و آمریکا می‌پردازد. مجموع این برنامه‌ها و پروژه‌ها، استراتژی‌های متنوع و چندلایه‌ای را نشان می‌دهند که آمریکا برای نفوذ فرهنگی در سطح جهانی به کار گرفته است.

منابع

احدی، افسانه، «دیپلماسی عمومی: چهارچوب مفهومی و نظری»، پژوهش‌نامه سیاست خارجی، شماره ۲۴ (۱۳۸۹).

آشنا، حسام‌الدین، جعفری هفت‌خوانی، «دیپلماسی عمومی و سیاست خارجی، پیوندها و اهداف»، دانش سیاسی، شماره ۱ (۱۳۸۶).

برمن، ادوارد؛ کنترل فرهنگ نقش بنیادهای کارنگی، فورد و راکفلر در سیاست خارجی آمریکا (۱۹۸۳).

حقیقی، احمد. (۱۳۸۶). دیپلماسی فرهنگی: رویکردی نوین در روابط بین‌الملل. تهران: نشر علم

دهشیری، محمدرضا؛ طاهری، مهدی (۱۳۹۵)، نقش و جایگاه آموزش عالی در دیپلماسی فرهنگی ایالات متحده آمریکا: * با تأکید بر عملکرد آن در قبال ایران، فصلنامه علوم سیاسی، سال دوازدهم، شماره سی‌وشش، صص ۹۸-۶۱

رجاوند، پرویز، (۱۳۸۶). پیشرفت توسعه بر بنیاد هویت فرهنگی، تهران: شرکت سهامی.

روح‌الامینی، محمود؛ زمینه فرهنگ شناسی، پویایی و پذیرش، چاپ سوم، تهران: انتشارات عطار (۱۳۷۲).

Eca.state(2021), Fulbright Grant Opportunities,
[https://eca.state.gov/fulbright/fulbright-programs-exchanges.state\(2021\),At-a-Glance,https://exchanges.state.gov/non-us/program/mandela-washington-fellowship-young-african-leaders](https://eca.state.gov/fulbright/fulbright-programs-exchanges.state(2021),At-a-Glance,https://exchanges.state.gov/non-us/program/mandela-washington-fellowship-young-african-leaders)

Hir.harvard(2021), Students Can Save America's Foreign Policy Agenda, <https://hir.harvard.edu/students-can-save-americas-foreign-policy-agenda>

Meridian International Center (2018), Young Leaders of the Americas Initiative <https://pulte.nd.edu/projects/young-leaders-of-the-americas-initiative/>

State.gov(2017), President's Young African Leaders Initiative, <https://2009-2017.state.gov/p/af/rt/pyali/index.htm>